

Vleermuisonderzoek Prins Hendrikstraat 3 te Woudenberg

Aanvullend onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Status:	Definitief
Project:	BE/2016/205
Datum:	3 oktober 2016
Samensteller(s):	ing. C.J. Blom en ing. T.P.J. den Otter
Opdrachtgever:	 BURO SRO 't Goylaan 11 3525 AA Utrecht
Contactpersoon:	dhr. mr. J. van Nuland

Disclaimer

Blom Ecologie is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie.

© Blom Ecologie / Buro SRO

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

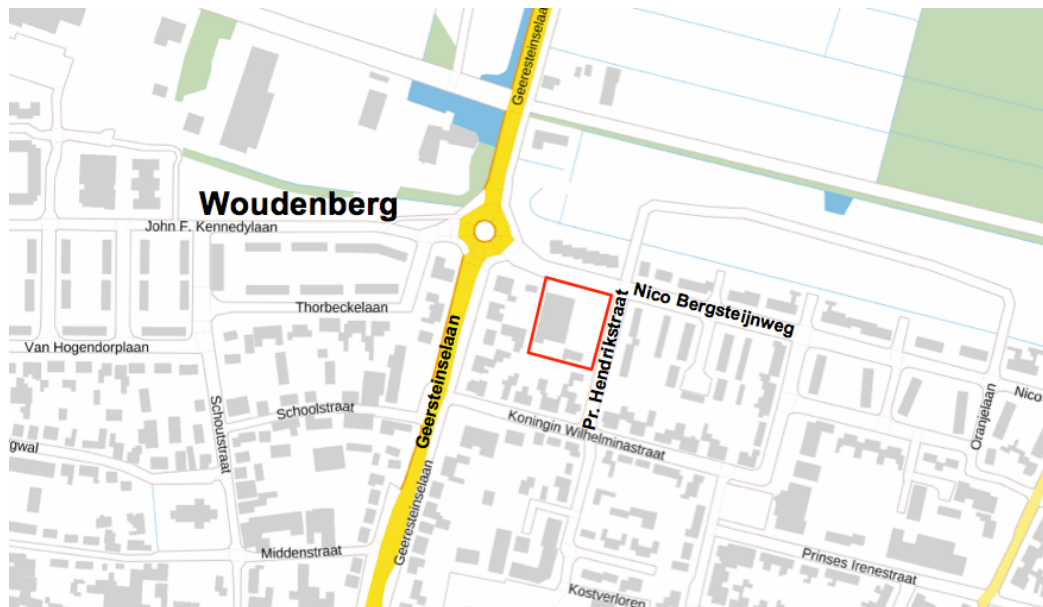
1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep	6
1.3 Te verwachten soorten en functies	6
1.4 Wettelijk kader Flora- en faunawet m.b.t. vleermuizen	7
2 Methode	9
2.1 Methode	9
2.2 Inventarisatie	9
3 Resultaten	11
3.1 Waargenomen soorten	11
3.2 Aanwezige gebiedsfuncties	11
4 Conclusie	13
5 Literatuur.....	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Prins Hendrikstraat 3 te Woudenberg is de Jan Ligthartschool gesitueerd. De basisschool was tot juli 2016 in gebruik. Zorgorganisatie Reinaerde is voornemens om de school te slopen om vervolgens woningen en zorgappartementen te realiseren.

Omdat tijdens de werkzaamheden mogelijk negatieve effecten voor beschermde soorten kunnen treden is het plangebied (figuur 1), middels een oriënterend onderzoek, onderzocht op aanwezige beschermde natuurwaarden en vervolgens getoetst aan de effecten van de werkzaamheden (Blom, 2015).

Figuur 1 De rode omlijning weergeeft de ligging van de planlocatie aan de Prins Hendrikstraat 3 te Woudenberg (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Op basis van het oriënterend onderzoek kon de aanwezigheid jaarrond beschermde rust- en/of verblijflocaties van vleermuizen niet worden uitgesloten. Om de mogelijk negatieve effecten voor vleermuizen in kaart te brengen was aanvullend onderzoek noodzakelijk. Buro SRO heeft Blom Ecologie verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek naar vleermuizen zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maken vleermuizen gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van de leefomgeving van vleermuizen?

1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep

Plangebied

Het plangebied bestaat uit het terrein van de Jan Ligthartschool aan de Prins Hendrikstraat 3 te Woudenberg. De locatie bestaat uit een schoolgebouw, een noodgebouw t.b.v. peuterspeelzaal, een bergruimte voor speelgoed, een schoolplein met enkele speeltoestellen en een zandbak en een smalle groenstrook met gazon. De gehele locatie is ommuurd en/of omheind. Een uitgebreidere beschrijving van het plangebied en een fotografische impressie hiervan zijn opgenomen in rapportage van het oriënterend onderzoek (Blom, 2015).

Ruimtelijke ingreep

De ruimtelijke activiteiten zullen op hoofdlijnen bestaan uit de volgende werkzaamheden:

- sloop bestaande bebouwing: algemene sloopwerkzaamheden en afvoer van materiaal;
- verwijderen terreinverharding en -inrichting: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- terrein bouwrijpmaken: vergraven, aanbrengen puin, aanleg nutsvoorzieningen;
- bouw woningen en zorgappartementen: allerhande bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg buitenopslag; allerhande (straat- en hoveniers)werkzaamheden.

Effecten

Naar aanleiding van de beoogde ruimtelijke ingrepen kunnen de volgende effecten voor vleermuizen optreden:

- beschadigen, doden en verwonden van nestgebonden, juveniele of individuen van vleermuizen;
- wegnemen/vernietigen van voortplantings- of vaste- rust en verblijfplaatsen van vleermuizen.

1.3 Te verwachten soorten en functies

Uit oriënterend onderzoek bleek dat het plangebied mogelijk een functie heeft voor vleermuizen (Blom, 2016). De (school)gebouwen nauwkeurig geïnspecteerd op de aanwezigheid van potentiële invliegopeningen (o.a.: open stootvoegen, kieren en spleten). In alle gevels zijn open stootvoegen aangetroffen (figuur 1). In totaal betreft het tenminste 75 open stootvoegen die vleermuizen mogelijk toegang kunnen verlenen tot de spouwruimte. Tevens kunnen vleermuizen via de kantpannen onder het dak kruipen. Dergelijke locaties zijn soms zomerverblijflocaaties van solitaire mannetjes. Op basis van habitatkenmerken en het geprefereerde habitat van de soorten en *expert judgement* is beoordeeld dat de te slopen bebouwing mogelijke een functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen.

Figuur 2 In alle gevels van het schoolgebouw zijn open stootvoegen aangetroffen. Middels deze openingen kunnen vleermuizen in de spouwruimte kruipen.

1.4 Wettelijk kader Flora- en faunawet m.b.t. vleermuizen

Flora- en faunawet, vleermuizen

Alle inheemse vleermuissoorten vallen onder het zwaarste bescherming regime, tabel 3. Vleermuizen maken gebruik van 4 typen verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaats). Afhankelijk van de soort bevinden deze verblijfplaatsen zich in gebouwen, bomen, rotsen of andere specifieke locaties. In de schermer- en nachtperiode trekken vleermuizen van de verblijfplaats naar de foerageergebieden. Vleermuizen opportunistisch waardoor er vaak sprake is van een geleidelijk diffuse verspreiding gedurende de avond.

Vleermuizen oriënteren zich op elementen in het landschap tijdens de migratie tussen de verblijfplaats en foerageergebieden. De verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving (foerageergebieden en verbindingroutes) zijn strikt beschermd.

Wanneer er bij ruimtelijke ontwikkelingen sprake is van aantasting van de verblijfplaatsen en/of functionele leefomgeving leidt dit altijd tot een ontheffingsaanvraag van artikel 75 (Ff-wet). Ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt alleen verleend na een zware toetsing en op basis van zwaarwegende criteria: dwingende redenen van groot openbaar belang, dreiging voor volksgezondheid en veiligheid en/of (voorkoming) van ernstige (economische) schade. Ten aanzien van de vaste rust- en verblijfplaatsen alsmede de functionele leefomgeving van vleermuizen bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen toe te passen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen (mitigatieplan).

Flora- en faunawet, verbodsbepalingen

De bescherming van vleermuizen bij ruimtelijke ontwikkelingen is wettelijk hoofdzakelijk verankerd in de artikelen 11 en 12 van de Flora en faunawet.

Artikel 11; 'het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren'.

Artikel 12; 'het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen'.

2 Methode

2.1 Methode

Vleermuisonderzoek

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol. Het vleermuisprotocol is ontwikkeld door Het Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging. Het protocol vormt een kwaliteitsstandaard wat jaarlijks geëvalueerd wordt. Onderzoeken die volgens het protocol uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen (art. 75 Ff-wet) en juridische procedures. Voorliggend onderzoek is uitgevoerd naar de standaarden van het protocol. In navolging van het protocol dienen voor dit onderzoek twee bezoeken te worden afgelegd in de periode 1 april/15 mei tot 15 augustus/15 oktober waarvan minimaal 1 bezoek in de kraamperiode (15 mei - 15 juli) en 1x 's ochtends, inventarisatie 2 x 2 uur, starttijd 0-30 min voor zonsopkomst, eindtijd 30--60 min voor zonsopkomst en 8 weken tussen inventarisatieronden. Weersomstandigheden; minimale temperatuur 5 °C, maximale windkracht 3 Bft en als neerslag maximaal motregen.

2.2 Inventarisatie

Veldbezoek

De planlocatie is vier keer bezocht (tabel 1) door 1 medewerker van Blom Ecologie. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is gelet op foeragerende en communicerende (m.n. roepende mannetjes) vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector.

Tabel 1 Veldbezoeken op de planlocatie. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in de het vleermuisprotocol.

	Datum	Weersomstandigheden
Onderzoekronde 1	11 juni 2016	droog (8/8), 15 °C, wind 1-2 Bft
Onderzoekronde 2	11 juli 2016	droog (2/8), 20 °C, wind 2-3 Bft
Onderzoekronde 3	30 augustus 2016	droog (0/8), 20 °C, wind 1-2 Bft
Onderzoekronde 4	26 september 2016	droog (8/8), 17 °C, wind 0-1 Bft

3 Resultaten

3.1 Waargenomen soorten

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een typische gebouwbewonende soort. De soort gebruikt ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer, paar- en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011). Behoudens 11 juli 2016 zijn tijdens alle veldbezoeken ten behoeve van vleermuizen zijn waarnemingen gedaan van foeragerende en passerende gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*). Telkens betrof het slechts enkele foeragerende dieren die ruim na zonsondergang of zonsopkomst in het plangebied aanwezig waren. Veelal betrof het foeragerende dieren langs ten zuiden of noordoosten van het schoolgebouw. De waargenomen gewone dwergvleermuizen waren telkens slechts een korte periode 5-10 min. aanwezig. Tijdens de veldbezoeken in de paarperiode zijn geen roepende mannetjes waargenomen. In- en/of uitvliegende dieren in gebouwen zijn niet geconstateerd.

Laatvlieger

De laatvlieger is een typische gebouwbewonende vleermuis. De soort gebruikt ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar- en overwinteringslocatie. Gebouwen worden soms gebruikt als baltslocatie (Dietz et al., 2011). De soort gebruikt als foerageergebied met name open plekken in een structuurrijke omgeving. Gedurende het veldbezoek op 26 september is een waarneming gedaan van een overvliegende of passerende laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) boven de Nico Bergsteijnweg (figuur 2). In- en/of uitvliegende dieren in gebouwen en/of bomen zijn niet geconstateerd.

3.2 Aanwezige gebiedsfuncties

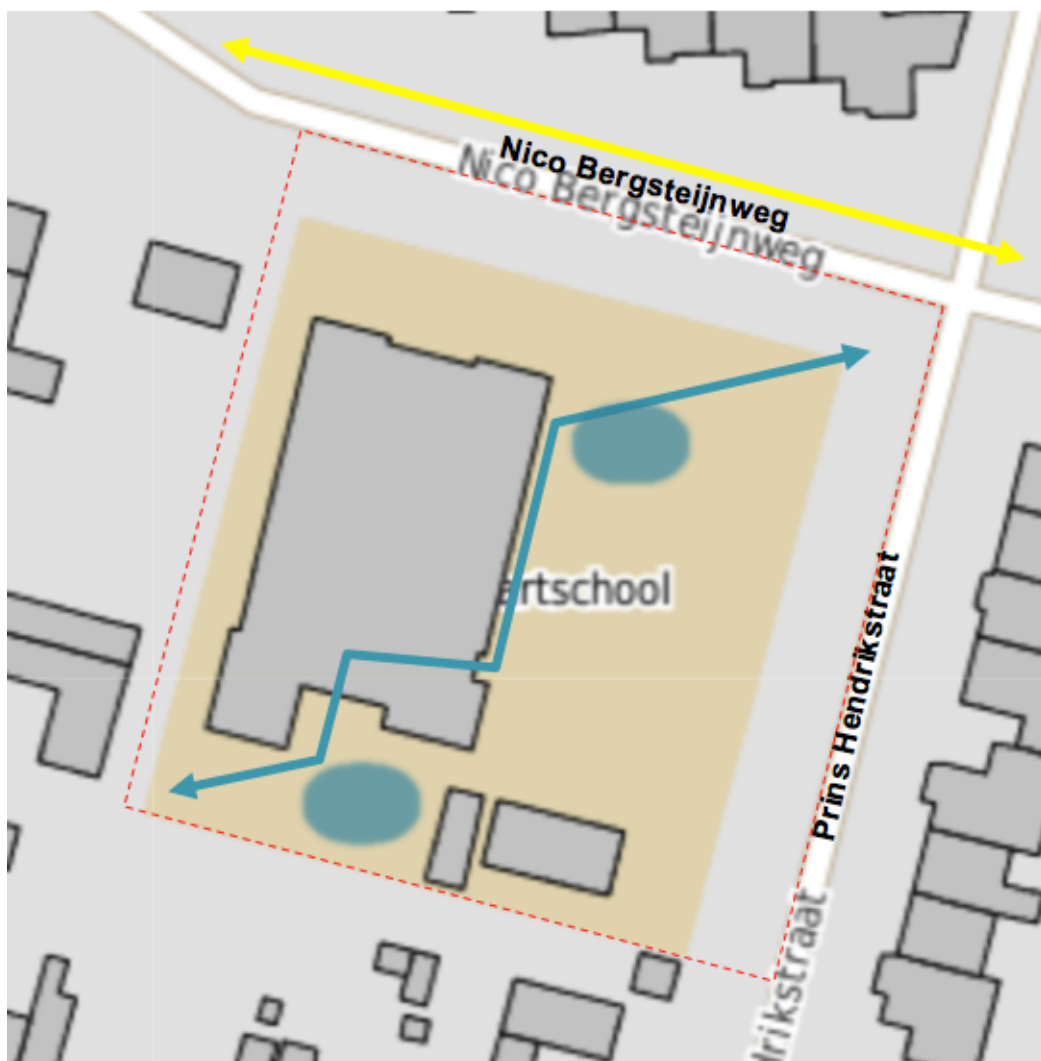
Tijdens de inventarisatie zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen (3.1). Per functie wordt beschreven wat de betekenis is voor de waargenomen soorten.

Verblijfplaatsen en leefgebied vleermuizen

In dit onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de te slopen bebouwing. De eerste waarnemingen van vleermuizen tijdens de veldbezoeken vonden telkens ruim na het uitvliegmoment plaats. Naar verwachting bevinden de verblijfplaatsen van deze dieren op enige afstand van de planlocatie. Een klein deel van de planlocatie maakt waarschijnlijk onderdeel uit van het territorium van een gewone dwergvleermuis. Het tijdelijk ontbreken van bebouwing (sloop) leidt mogelijk tot een wijziging in het verleggen van de territoriumgrens. Aangezien er sprake is van een lage dichtheid vleermuizen en voldoende potentieel geschikt leefgebied leidt deze kleine wijziging niet tot het volledig ongeschikt raken van het territorium of leefgebied.

Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden dat het plangebied hoofdzakelijk door gewone dwergvleermuis gebruikt wordt als foerageergebied. Tijdens alle bezoeken maakten de vleermuizen telkens hoogstens 10 minuten gebruik van de planlocatie als foerageergebied. De meest gebruikte locaties zijn de luwte en beplanting aan de zuidzijde van het schoolgebouw en rondom de kastanjeboom aan de oostzijde van het schoolgebouw.

Op de projectlocatie is in beperkte mate relevante vegetatie aanwezig. Het aanbod van prooidieren is relatief laag en beperkt ongeschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Het relatief lage aantal en korte waarnemingen bevestigen dit beeld. De ontwikkeling leidt niet tot een (significante) aantasting van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van de gewone dwergvleermuis en/of andere vleermuizen.

Figuur 2 De blauwe lijn markeert de meest gebruikte vlieglijn van gewone dwergvleermuis en de daaraan grenzende foerageerlocaties van gewone dwergvleermuis. De gele lijn markeert de vliegroute van laatolieger (bron kaart: planvieuwer.nl).

4 Conclusie

Conclusie

Vleermuizen

In de periode medio juni tot en met medio september 2016 is onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen op de projectlocatie aan de Prins Hendrikstraat 3 te Woudenberg uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het vleermuisprotocol (NGB, 2013). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de te slopen bebouwing op de locatie geen functie heeft voor vleermuizen. Tevens maakt de planlocatie geen essentieel onderdeel uit van het functioneel habitat. De beoogde sloop en herontwikkeling heeft geen negatief effect op vleermuizen.

Advies m.b.t. uitvoering

De luwte tussen de bebouwing en de groenere delen van de planlocatie worden door vleermuizen gebruikt om te foerageren en/of te passeren. Het betreft in beide gevallen (zeer) lage dichtheden. Vleermuizen foerageren opportunistisch waarbij het actuele insectenaanbod bepalend is voor de aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen. In het kader van de algemene Zorgplicht adviseren we om vleermuisvriendelijke verlichting toe te passen tijdens de sloop en ontwikkeling.

5 Literatuur

Blom C.J., 2015. Notitie oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna Prins Hendrikstraat 3 te Woudenberg. Blom Ecologie, Waardenburg

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Websites

www.vleermuisprotocol.nl

www.waarneming.nl

